

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БІБЛІОГРАФІЯ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОШУК ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА
ВЛАСНІСТЬ**

освітня (освітньо-наукова) програма
спеціальністю 204 Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва
галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство
освітній ступінь доктор філософії

Розробник:

Шаравара Тамара,

проректор з науково-педагогічної
роботи і перспективного
розвитку, доктор історичних
наук, професор кафедри
гуманітарних і соціальних
дисциплін

Гарант ОНП:

Шостя Анатолій,

доктор сільськогосподарських
наук, старший науковий
співробітник, заслужений діяч
науки і техніки України,
академік Академії наук вищої
освіти України.

Полтава
2021 р.

Назва навчальної дисципліни	Бібліографія, інформаційний пошук та інтелектуальна власність обов'язковий компонент ОНП
Назва структурного підрозділу	кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, залучених до викладання	Викладач: Шаравара Тамара , д. і. н., професор, професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін. Контакти: кім. 463, навчальний корпус № 4. e-mail: tamara.sharavara@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/sharavara-tamara-oleksiyivna
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень – доктор філософії
Спеціальність, спеціалізація	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Попередні умови для вивчення дисципліни	Відсутні

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування компетентностей майбутніх науковців для успішної роботи з різноманітними джерелами під час підготовки наукового дослідження. Водночас є потреба у висвітленні сутності понять: «інформаційний пошук», «бібліографія», «бібліотечні ресурси», «методологія наукових досліджень», «принципи бібліографічного опису літератури згідно зі стандартами», «методика бібліографічно-пошукової діяльності», «методи відбору, систематизації та класифікації використаних джерел», «особливості захисту інтелектуальної власності в Україні» тощо.

Основні завдання навчальної дисципліни: визначити передумови та засади бібліографії як науки, її виникнення, тенденції розвитку та основні закономірності функціонування; розглянути багатовікову історію розвитку вітчизняної та зарубіжної бібліографії, розкрити основні етапи її розвитку; розкрити специфіку діяльності вітчизняних та зарубіжних бібліотек; осмислити основні правові норми захисту інтелектуальної власності в Україні, сприяти формуванню професійних компетентностей аспірантів, зростанню інтересу до самостійного творчого осмислення змісту віднайдених і дібраних для наукової роботи джерел; визначити особливості підходів, принципів, методів наукового пізнання.

Компетентності		Програмні результати
загальні	фахові	
ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ФК 1. Здатність використовувати професійно-фахові знання в галузі виробництва та переробки продукції тваринництва.	ПРН 2. Знати та розуміти основні теоретичні і практичні положення організації та проведення наукових досліджень, використовувати методи наукового пізнання: пошуку наукової інформації, аналізу обробки емпіричних даних з використанням комп'ютерних технологій, оформлення результатів дослідження. ПРН 6. Уміти працювати з бібліографічними і реферативними базами даних, в т.ч.
ЗК 4. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовою.	ФК 2. Здатність використовувати законодавство України, що регламентує технологічну, господарську, комерційну, виробничу, переробну, екологічну діяльність.	
ЗК 5. Навички використання сучасних засобів інформаційних і комунікаційних технологій.	ФК 3. Здатність володіти теоретичними основами, методами і формами організації технологічних процесів виробництва та	
ЗК 6. Здатність вчитися і оволодівати новітніми методами досліджень.		
ЗК 8. Здатність стандартизувати отримані матеріали досліджень.		
ЗК 9. Здатність до проведення досліджень із використанням сучасних методів досліджень.		
ЗК 10. Визначеність і		

<p>наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. ЗК 12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p>	<p>переробки продукції тваринництва, економічних і правових відносин підприємства. ФК 4. Здатність ефективно використовувати методологію і методику організації і проведення наукових досліджень, оцінювати і узагальнювати отримані результати, проводити їх статистичну обробку. ФК 7. Здатність планувати наукові дослідження та публікувати їх результати, патентувати способи та моделі, захищати інтелектуальну власність. ФК 8. Здатність володіти знаннями з біобезпеки, біоетики, морально-етичними нормами.</p>	<p>наукометричними платформами, знаходити та вирізняти в них наукові джерела за напрямком досліджень.</p>
--	---	---

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основи теорії бібліографічних знань.

Тема 2. Бібліографування як процес виробництва бібліографічної інформації.

Тема 3. Сучасна система пошуку та оброблення інформації.

Тема 4. Наука і підготовка наукової роботи.

Тема 5. Методологія дослідження.

Тема 6. Бібліотечна справа у світі та Україні.

Тема 7. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: норми законодавства і механізми їхнього застосування.

Тема 8. Захист прав на комерційну таємницю в Україні. Патентування.

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 90. Кількість кредитів – 3. Форма семестрового контролю – залік.

Політика оцінювання

1. Академічна доброчесність: Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

2. Система оцінювання

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
<p>ПРН 2. Знати та розуміти основні теоретичні і практичні положення організації та проведення наукових досліджень, використовувати методи наукового пізнання: пошуку наукової інформації, аналізу обробки емпіричних даних з використанням комп'ютерних технологій, оформлення результатів дослідження.</p>	<p>1) методи організації і здійснення навчальної діяльності: - словесні (лекція, розповідь-пояснення, бесіда проблемно-пошукового характеру, обговорення навчальних теоретичних питань; - наочні (ілюстрування); - практичні (робота з навчально-методичною літературою; конспектування, підготовка реферату, тез, розробка конспектів лекційних і практичних занять);</p> <p>2) методи формування пізнавальних інтересів та інтерактивні методи (створення ситуації інтересу, навчальні дискусії, життєві ситуації);</p> <p>3) методи стимулювання, мотивації й обов'язку (роз'яснення мети навчального предмета, висування вимог до вивчення предмета), оперативний контроль;</p> <p>4) комп'ютерні, мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій, дистанційне навчання.)</p>	<p>Виступи на семінарах;</p> <p>Виконання завдань самостійної роботи;</p> <p>Контрольна робота</p>
<p>ПРН 6. Уміти працювати з бібліографічними і реферативними базами даних, в т.ч. наукометричними платформами, знаходити та вирізняти в них наукові джерела за напрямком досліджень.</p>		

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
<p>ПРН 2. Знати та розуміти основні теоретичні і практичні положення організації та проведення наукових досліджень, використовувати методи наукового пізнання: пошуку наукової інформації, аналізу обробки емпіричних даних з використанням комп'ютерних технологій, оформлення результатів дослідження.</p>	50	50	30
<p>ПРН 6. Уміти працювати з бібліографічними і реферативними базами даних, в т.ч. наукометричними платформами, знаходити та вирізняти в них наукові джерела за напрямком досліджень.</p>	50	50	30
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання			
	Контрольна робота	Виступи на семінарах	Виконання завдань самостійної роботи	Разом
Тема 1. Основи теорії бібліографічних знань.	21	7	23	7
Тема 2. Бібліографування як процес виробництва бібліографічної інформації.		7		7
Тема 3. Сучасна система пошуку та оброблення інформації.		7		7
Тема 4. Наука і підготовка наукової роботи.		7		7
Тема 5. Методологія дослідження.		7		7
Тема 6. Бібліотечна справа у світі та Україні.		7		7
Тема 7. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: норми законодавства і механізми їхнього застосування.		7		7
Тема 8. Захист прав на комерційну таємницю в Україні. Патентування.		7		51
Разом	21	56	23	100

Написання контрольної роботи

При оцінюванні контрольної роботи враховуються такі позиції:

Кількість балів	Критерії оцінювання
20-23	контрольна робота містить відповіді на усі питання, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі; відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки
16-19	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу; студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки
12-15	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки, та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу
8-11	контрольна робота містить відповіді в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але відсутній висновок, наявні у незначній кількості фактичні помилки
1-7	контрольна робота містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу; відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення

0	контрольна робота, питання якої не розкриті або висвітлені неправильно, з грубими помилками
---	---

Виступи на семінарських заняттях

При оцінюванні усної відповіді враховуються такі позиції:

Кількість балів	Критерії оцінювання
7	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки; застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови
6	здобувач вищої освіти дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий рівень, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауважень викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу, у мовленнєвому оформленні усної відповіді
5	здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді
3-4	здобувач вищої освіти розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді
1-2	здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови
0	відповідь відсутня

Виконання завдань самостійної роботи

При оцінюванні завдань самостійної роботи враховуються такі позиції:

Кількість балів	Критерії оцінювання
17-21	здобувач вищої освіти засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу; виконані усі завдання; застосування для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом; оформлення результатів самостійної роботи логічне та послідовне
12-16	здобувач вищої освіти засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми, який винесений на самостійну роботу, та наявне вміння орієнтуватися в ньому; за умови виконання всіх вимог, при наявності незначних помилок або не зовсім повних висновків за одержаними результатами; оформлення виконаного завдання з самостійної роботи має бути послідовним
7-11	здобувач вищої освіти не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання, не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі; відсутнє виконання певних завдань
1-7	здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення; наявне виконання лише кількох завдань
0	Завдання самостійної роботи не виконані або виконані неправильно

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1995. № 7. ст.45. (Зі змінами і доповненнями № 955-VIII від 28.01.2016, ВВР, 2016, № 10, ст.103.).
2. Закон України «Про вищу освіту». *ВВР*. 2004. № 37-38, (Зі змінами та доповненнями № 1017-VIII від 18.02.2016. *ВВР*. 2016. № 13, ст.145).
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права». *ВВР*. 1994. № 13, ст.64. (Зі змінами та доповненнями. *ВВР*. 2020. № 45, ст. 387).
4. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». *ВВР*. 1994. № 7, ст. 32. (Зі змінами та доповненнями. *ВВР*. № 816-IX від 21.07.2020 р.).
5. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки». *ВВР*. 1994. № 7, ст. 34. (Зі змінами та доповненнями. *ВВР*. № 815-IX від 21.07.2020 р.).
6. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин». *ВВР*. 1993. № 3116-XII від 21.04. (Редакція станом на 16.10.2020 р.).
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 травня 2002 р. № 608 «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів». (Зі змінами № 839 від 07.10.2015 р.) – URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/608-2002-п>.
8. Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії. Постанова КМУ від 06 березня 2019 р. № 167.
9. Цивільний кодекс України 2004 р. (Зі змінами від 3 листопада 2020 р. № 942-IX, ОВУ, 2020 р.).
10. ГОСТ 7.12–93. «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке».
11. ДСТУ 3582–97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила».
12. ДСТУ 7.1: 2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».
13. ДСТУ 7093:2009. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами.
14. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення ДСТУ 2394-94. Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення.
15. ДСТУ 2395-2000 (ГОСТ 30671-99) (ISO 5963:1985). Інформація та документація. Обстеження документа, встановлення його предмета та відбір термінів індексування. Загальна методика.
16. ДСТУ 4826:2007. Інформація та документація. Видання інформаційні. Загальні вимоги (ISO 8:1977, NEQ; ISO 1086:1991, NEQ).
17. ДСТУ 4419:2005. Інформація і документація. Документи аудіовізуальні. Терміни та визначення понять.
18. ДСТУ 7157:2010. Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості.
19. СОУ 22.2-02477019-07:2007. (Стандарт організацій України) Поліграфія. Підручники і навчальні посібники для середніх загальноосвітніх навчальних закладів. Загальні технічні вимоги.

Допоміжна

20. Беспалова Э. К. Формирование библиографической мысли в России (до 60-х гг. XIX в.). М. : Изд-во МГУ культуры, 1994. С. 12.
21. Гавриш Н. Галузеві бібліотечно-інформаційні ресурси як комунікаційні засоби. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 4. – URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/vkp/2012_4/st_6_4.pdf.
22. Геращенко М. Проблеми періодизації історії української бібліографії. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. К., 2005. Вип. 14. С. 547–552.
23. Дескрипторна мова. – URL: <http://slovo.org.ua/38/53404/381864.html>.
24. Довідник бібліотекаря. СПб.: Професія, 2005.

25. Доріс Лонг, Патриція Рей, Жаров В.О., Шевелева Т.М., Василенко І.Е., Дроб'язко В.С. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник. К.: «К.І.С.», 2007. 448 с.
26. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : Навчальний посібник. К.: Кондор, 2003. 192 с.
27. Лутовинава В. І. Теоретико-методологічні засади та історія розвитку української рекомендаційної бібліографії (XI – XX ст.). К.: Кн. палата України, 2002. 147 с.
28. Лямець А.М. Типи бібліотек Близького Сходу та їх комплектування. Тези. – URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/180>.
29. Методика пошуку джерел наукової інформації. Критерії пошуку. Принципи пошуку. – URL: https://pidru4niki.com/70344/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/metodika_poshuku_dzherel_naukovoy_informatsiyi
30. Моргенштерн И. Г. Электронная библиография: сущность и проблемы развития. *Библиография*. 2003. № 5. С.13-22.
31. Моргенштерн И. Г. Понятийный аппарат библиографической деятельности в электронной среде. *Мир библиографии*. 2004. № 6. С. 8-11.
32. Мухомов М.Я. Современное состояние и тенденции развития библиотечного дела в Сирийской Арабской Республике: дисс. ... кандидата пед. наук / Мади Якуб Мухомов. М., 2000. 150 с.
33. Офіційний сайт НБУ імені В.І. Вернадського. – URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/125>
34. Орлюк О.П. Інтелектуальна власність в Україні: досвід, законодавство, проблеми, перспективи. *Право України*. 2011. Вип. 3. С. 4-20.
35. Павлуша І.А. Створення та розвиток електронних бібліотек в Україні: бібліотекознавчий аспект (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) / І. А. Павлуша: Автореф. дис. ... на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – Спеціальність 07.00.08 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. – К., 2002.
36. Пошукові системи наукової інформації. – URL: http://library2.stu.cn.ua/na_dopomogu_naukovcyu_poshukovi_sistemi_naukovoji_informacii/
37. Свердан М. М. Основи наукових досліджень. – Навч. посібник. – Чернівці: «Рута», 2006. 352 с.
38. Спеціальні історичні дисципліни. Довідник: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Редкол.: В. А. Смолій (гол. ред.); І. Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та ін. К.: Либідь, 2008. 520 с.
39. Тикунова И. П. Современное библиотековедение и электронные средства научных коммуникаций. *Библиотечное дело*. 2007. № 12. С. 28–30.
40. Тодорова Є. М. Методологічно-концептуальні засади сучасного бібліографознавства. *Вісник ХДАК*, 2014. Випуск 43. – URL : hak_2014...3-19.pdf
41. Фенелона Є.А. Універсальні наукові бібліотеки в ХХІ столітті. *Бібліотекознавство*. 2000. № 6. С. 10-14.
42. Шаравара Т.О. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами: навчальний посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 256 с.
43. Швецова-Водка Г.М. Бібліографічна підготовка фахівців спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія». – URL : <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/v40/13.pdf>.
44. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К.: «Знання», 2006. 309 с.
45. Voronkova V., Karipitanenko N., Nikitenko V. Правові засади захисту інтелектуальної власності у цифровому суспільстві. *ScienceRise: Juridical Science*. 2019. № 4. С. 32-37.